

*Nefind în stare să-i fac pe oameni
mai rezonabili, am preferat
să fiu fericit departe de ei.*

Voltaire

În timp ce toți îl așteptau pe actorul care le promisese să vină la cină în Gentzgasse¹ pe la unsprezece și jumătate, după ce se termina spectacolul *Rața sălbatică*, eu îi urmăream pe soții Auersberger exact din acel fotoliu cu urechi în care șezusem aproape în fiecare zi la începutul anilor cincizeci și mă gândeam că fusese o mare greșeală să le accept invitația. De douăzeci de ani nu-i mai văzusem pe Auersbergeri, dar, tocmai în ziua morții prietenei noastre comune *Joana*, i-am întâlnit întâmplător pe *Graben*² și, fără să clipesc, am acceptat invitația lor la o *cină artistică*, după cum și-au numit soții auersbergerieni supeul.

1. Stradă vieneză veche, în districtul al optsprezecelea. La sfârșitul secolului al XVIII-lea i s-a schimbat numele din Herrengasse în Gentzgasse, după Wilhelm von Gentz, scriitor și politician german și austriac.

2. Stradă renumită în centrul Vienei. În paginile următoare mai sunt menționate străzi vieneze, în general comerciale, bine-cunoscute.

Timp de douăzeci de ani n-am mai vrut să știu nimic de soții Auersberger, timp de douăzeci de ani nu i-am mai văzut, și în acești douăzeci de ani chiar și pomenirea numelui soților Auersberger de către terți mi-a provocat greață, mă gândeam din fotoliul cu urechi, iar acum soții Auersberger mă pun față-n față cu anii lor cincizeci și cu anii mei cincizeci. De douăzeci de ani îi evit pe soții Auersberger, de douăzeci de ani nu i-am întâlnit nici măcar o dată și tocmai acum s-a întâmplat să dau de ei pe Graben, mă gândeam. A fost pur și simplu o prostie crasă că m-am dus tocmai în această zi pe Graben și, mai mult de-atât, că am bătut Grabenul de câteva ori în sus și-n jos – așa cum mi-am făcut un obicei de când m-am întors de la Londra la Viena –, deși mi-aș fi putut imagina că-i voi întâlni *cu siguranță* odată și-odată pe Auersbergeri, și nu numai pe Auersbergeri, ci și pe toți oamenii evitați de mine în ultimele decenii, cu care avusesem, după cum obișnuiau să zică Auersbergerii, o *legătură strânsă* în anii cincizeci, o *relație artistică* intensă; la care am renunțat însă deja de un sfert de veac, adică exact din momentul în care am plecat la Londra, departe de Auersbergeri, pentru că am rupt legătura cu toți acești vienezi de-atunci și, cum se spune, n-am mai vrut să-i văd și să am câtuși de puțin de-a face cu ei. Însă a merge pe Graben nu înseamnă altceva decât a merge direct în infernul societății vieneze și a întâlni

taman acele persoane cu care nu vreau să dau ochii, a căror apariție bruscă îmi mai provoacă și astăzi toate spasmele posibile ale trupului și minții, mă gândeam șezând în fotoliul cu urechi; din acest motiv am evitat Grabenul în ultimii ani în care am vizitat Viena venind de la Londra, luând-o pe alte străzi, și nu mă dusesem nici pe Kohlmarkt, bineînțeles nici pe Kärntnerstraße, și evitasem Spiegelgasse și Stallburggasse și Dorotheergasse, precum și Wollzeile, de care mă temusem mereu, și Operngasse, unde căzusem atât de des în capcana acelora pe care i-am detestat întotdeauna cel mai tare. Însă în ultimele săptămâni, mă gândeam din fotoliul cu urechi, simțisem brusc un imbold puternic de a merge tocmai pe Graben și pe Kärntnerstraße, datorită aerului plăcut și celui du-te-vino matinal, care, deodată, mi se păruse agreabil tocmai acolo și tocmai pe Graben și pe Kärntnerstraße, pesemne pentru că voiam să scap, să fug în fine și categoric de singurătatea de luni de zile căreia-i căzusem pradă în locuința mea din Währing, de izolarea care începuse pur și simplu să mă năucească. Am simțit mereu în ultimele săptămâni cum mă calmez mental și fizic când bat Kärntnerstraße și Graben în sus și-n jos și am tot mers deci încolo și-ncoace pe Graben și pe Kärntnerstraße; acest mers de colo-colo mi-a făcut la fel de bine la cap, ca și la trup. De parcă în ultimul timp nimic nu mi-ar fi fost atât de necesar ca acest mers

încolo și-ncoace pe Graben și pe Kärntnerstraße, am tot luat-o *zi de zi* în ultimele săptămâni pe Kärntnerstraße și pe Graben, mergând în sus și-n jos; pe Kärntnerstraße și pe Graben reușisem să mă pun din nou în mișcare și să mă regăsesc deodată, sincer vorbind, după o slăbiciune mentală și fizică de luni de zile; mă învioram când o luam în sus pe Kärntnerstraße și pe Graben și iarăși înapoi; *acest mers încolo și-ncoace* e tot ce-mi trebuia, m-am gândit atunci – și totuși a fost mai mult de-atât; *acest mers încolo și-ncoace* e tot ce-mi trebuia, mi-am spus iar și iar, ca să ajung într-adevăr să gândesc din nou și să filozofez din nou, să mă preocup din nou de filozofie și literatură, care fuseseră înăbușite în mine de atâta timp, ba chiar lichidate. Tocmai această iarnă lungă ce te îmbolnăvește de-a dreptul și pe care din nefericire, după cum mă gândesc acum, am petrecut-o la Viena, și nu la Londra ca pe cele precedente, a omorât în mine tot ce era literatură și filozofie, mă gândeam din fotoliul cu urechi; prin acest mers încolo și-ncoace pe Graben și pe Kärntnerstraße mi le-am făcut din nou posibile mie însumi. Mi-am explicat această stare de spirit vieneză a mea – pe care aș putea s-o numesc acum pe loc o așa-zisă *stare de spirit salvată* – prin această „*terapie Graben-Kärntnerstraße*“, pe care mi-o prescrisesem începând cu mijlocul lui ianuarie. Acest îngrozitor oraș Viena, care m-a aruncat adânc în deznădejde și

m-a cufundat pur și simplu din nou într-o lipsă totală de speranță, este brusc motorul care face capul meu să gândească iarăși, corpul meu să reacționeze iarăși precum unul viu; pe zi ce trecea remarcasem în capul și trupul meu această reînsuflețire progresivă a tot ceea ce fusese inert în timpul iernii; dacă toată iarna dădusem vina pe Viena pentru moartea mea mentală și trupească, acum aceeași Vienă era cea căreia îi datoram readucerea mea la viață. Ședeam în fotoliul cu urechi și ridicam în sinea mea în slăvi Kärntnerstraße și Graben, explicându-mi revenirea mentală și fizică prin terapia mea Kärntnerstraße și Graben – prin nimic altceva –, și-mi spuneam că, după cum e firesc, trebuie să plătesc un preț pentru această terapie de succes; și mă gândeam că a-i fi întâlnit pe soții Auersberger pe Graben este prețul pentru această terapie reușită și mă mai gândeam că acest preț este unul foarte mare, dar că aș fi avut eventual de plătit chiar un preț mult mai mare, întrucât aș fi putut să dau cu ochii pe Graben și de oameni cu mult mai răi decât Auersbergerii, căci, privind la modul general, Auersbergerii nu sunt cei mai răi, cel puțin nu cel mai îngrozitor de răi; totuși este destul de rău că i-am întâlnit pe Graben tocmai pe soții Auersberger, mă gândeam din fotoliul cu urechi. Un om puternic și un caracter la fel de puternic le-ar fi refuzat invitația, eu însă nu sunt nici un om puternic, nici un

caracter puternic, dimpotrivă, sunt omul cel mai slab și caracterul cel mai slab și sunt mai mult sau mai puțin la discreția tuturor oamenilor. M-am gândit din nou că fusese o mare greșeală să accept invitația soților Auersberger, doar hotărâsem să nu mai am niciodată în viață de-a face cu soții Auersberger, și o iau pe Graben și ei mă abordează, întrebă dacă am auzit de moartea Joanei, dacă am aflat că Joana s-a spânzurat, iar eu pur și simplu le accept invitația. M-am gândit că devenisem nerușinat de sentimental pentru o clipă și că soții Auersberger se folosiseră imediat de acest sentimentalism al meu și că tot așa se folosiseră și de sinuciderea prietenei noastre comune Joana pentru a-mi lansa o invitație pe care o acceptasem la fel de fulgerător, cu toate că ar fi fost mai rezonabil s-o refuz; dar n-am avut timp să fac asta, mă gândeam din fotoliul cu urechi, căci mă *abordaseră pe la spate* și spusese ră ceea ce știam deja, și anume că Joana se spânzurase la Kilb¹, în casa ei părintească, și că ei mă invită la cină, la o *cină cu desăvârșire artistică*, așa cum au subliniat soții Auersberger cât se poate de clar – *toți prietenii de altădată*, au spus. Doar erau realmente pe punctul de a o lua din loc când au formulat invitația și făcuseră deja câțiva pași depărtându-se de mine când am spus *da*, deci când am acceptat să vin la cina lor

1. Localitate în Austria Inferioară.

din Gentzgasse, în această locuință oribilă. Soții Auersberger cărau în brațe mai multe cutii împachetate în hârtie de ambalat de la niște magazine renumite din centru și erau îmbrăcați în aceleași paltoane englezești pe care le purtau și acum treizeci de ani, totul pe ei era, cum se spune, *uzat nobil*. De fapt, pe Graben n-a vorbit decât Auersbergera, soțul ei, *compozitor în tradiția lui Webern*¹, după cum se spune despre el, nu mi-a zis în tot acest timp nimic, vrând însă în mod clar să mă rănească prin tăcerea lui, mă gândeam acum din fotoliul cu urechi. Încă nu aveau idee când va fi înmormântarea Joanei la Kilb, au spus. Eu însumi fusesem înștiințat, cu puțin înainte s-o pornesc în această zi pe stradă, de către prietena din copilărie de la Kilb a Joanei că Joana se spânzurase; mai întâi această prietenă, o băcăniță din Kilb, nu voise să-mi zică la telefon că Joana se *spânzurase*, spunându-mi doar că *murise*, dar eu îi spusese direct că Joana *nu murise*, ci *se omorâse*; ea, prietena ei, știe cu certitudine în ce fel, doar că nu-mi zice și mie. Oamenii de la țară au o rețineră și mai mare decât cei de la oraș să spună clar că *un om s-a sinucis*, iar cel mai greu le vine să spună în ce fel; eu mă gândisem imediat că Joana se spânzurase și chiar îi spusese la telefon băcăniței că *Joana s-a spânzurat*,

1. Se referă la compozitorul și dirijorul austriac Anton Webern (1883–1945).

ceea ce o uluise, așa că spusese numai *da*. Oamenii ca Joana se spânzură, spuseseam la telefon, ei nu se aruncă într-un râu sau de la etajul patru, ci își iau o funie, o leagă iscusit și-și dau drumul în laț. *Balerinele, actrițele*, îi spuseseam băcăniței la telefon, *se spânzură*. De mult mi se păruse suspect că nu mai auzisem atâta timp nimic de ea, mă gândeam din fotoliul cu urechi; oare nu se va sinucide într-o zi ea, cea înșelată, părăsită, batjocorită, rănită de moarte, mă gândisem adesea în ultima vreme. Dar pe Graben, în fața Auersbergerilor, *mă prefăcusem* că nu știu nimic de sinuciderea Joanei și m-am arătat total uimit și în același timp zguduit, deși la ora unsprezece dimineața pe Graben nu mai eram nici uimit de nenorocire și nici zguduit, căci aflasem de ea încă de la ora șapte dimineața; și, într-adevăr, acum puteam deja să *suport*, să îndur sinuciderea Joanei pentru că mersesem de mai multe ori în sus și-n jos pe Graben și pe Kärntnerstraße, în aerul rece și proaspăt al Grabenului. Ar fi fost desigur mai bine dacă veștii auersbergeriene despre sinuciderea Joanei i-aș fi răpit efectul uimirii totale, și anume spunând pe loc că știu de mult că Joana s-a sinucis, chiar și *cum* s-a sinucis; ar fi trebuit, mă gândeam, să le spun împrejurările exacte, lipsindu-i astfel de triumful comunicării, pe care, de altfel, l-au folosit în cel mai josnic mod, savurându-l la maximum, după cum am

constatat în fața magazinului Knize¹, care era deschis; făcându-mă că nu știu absolut nimic despre moartea Joanei și jucând rolul celui cu desăvârșire uimit, lovit în moalele capului, surprins la culme de știrea cumplită, i-am transpus pe Auersbergeri în extazul celor care aduc brusc știrea unei nenorociri, ceea ce, firește, nu-mi putuse fi nicidecum intenția, dar eu însumi provocasem totul prin stângăcia mea când am pretins că nu știu nimic, absolut nimic despre sinuciderea Joanei în momentul în care-i întâlnisem pe Auersbergeri; cât am stat cu Auersbergerii m-am prefăcut tot timpul că n-am habar de nimic, când de fapt eu știam aproape totul despre sinuciderea Joanei. Nu știam de unde au aflat ei că Joana se spânzurase, probabil că tot de la băcănița din Kilb, și sigur că prietena din Kilb le spusese același lucru ca și mie, dar *nu la fel de mult ca mie*, m-am gândit, căci altminteri Auersbergerii mi-ar fi spus mult mai mult decât mi-au spus despre sinuciderea Joanei. Sigur că vor merge la înmormântare în Kilb, a spus Auersbergera, și m-am gândit că a zis-o în așa fel, ca și cum pentru mine n-ar fi ceva de la sine înțeles să merg la înmormântarea Joanei, ca și cum mi-ar face încă de pe-acum reproșul că eu – deși mă legase de Joana, exact la fel ca pe ea, *o prietenie foarte strânsă timp de atâția ani, ba chiar*

1. Renumit magazin vienez de modă bărbătească de calitate.

decenii – s-ar putea, cine știe, să *nu* merg la înmormântarea Joanei, să mă eschivez de la mersul la înmormântarea Joanei, care *era prietenă cu noi toți*, pur și simplu chiar și numai din comoditate; iar modul în care a spus ceea ce mi-a spus, m-am gândit, fusese efectiv jignitor, la fel ca și faptul că, deși Auersbergera mă va vedea la înmormântarea Joanei la Kilb, m-a invitat totuși astăzi și acum și aici pe Graben să vin marțea viitoare, deci în ziua înmormântării Joanei, la așa-numita lor *cină artistică* din Gentsgasse. Adevărul este că pe Joana o cunoscusem prin Auersberger, la o aniversare a zilei de naștere a soțului ei, în Sebastiansplatz din districtul al treilea, acum peste treizeci de ani; fusese o așa-numită *petrecere în studio*, la care veniseră aproape toți artiștii vienezi care aveau un nume. Soțul Joanei era un așa-zis artist tapisier, adică un țesător de covoare, inițial pictor, care pe la mijlocul anilor șaizeci primise marele premiu al bienalei din São Paulo pentru unul dintre covoarele lui. La orice s-ar fi așteptat de la Joana, numai să se sinucidă, nu, au spus soții Auersberger pe Graben și, înainte să plece mai departe cu pachetele lor, au adăugat că-și cumpăraseră *totul de Ludwig Wittgenstein*, pentru ca *în perioada următoare să se îndeletnicească cu Wittgenstein*. Probabil că îl au pe Wittgenstein în cel mai mic dintre pachetele lor, m-am gândit, cel pe care-l ținea Auersbergera cu brațul drept. Și din nou mi-am spus

că a fost o mare greșeală să accept invitația soților Auersberger, când de fapt nu pot suferi invitațiile de acest gen, iar pe cele la *cine artistice* le evit deja de câteva decenii, căci le-am frecventat suficient până la patruzeci și ceva de ani, cunoscându-le în detaliu, și nu cred că știu ceva mai respingător. Într-adevăr, aceste invitații auersbergeriene nu s-au schimbat, mă gândeam în timp ce ședeam în fotoliul cu urechi, sunt la fel ca în anii cincizeci, ca acum treizeci de ani, când, realmente, până la urmă nu numai că m-au plictisit, ci m-au adus aproape în pragul nebuniei. De douăzeci de ani îți sunt nesuferiți soții Auersberger, mă gândeam din fotoliul cu urechi, și apoi dai de ei pe Graben și le accepți invitația și chiar te duci în Gentzgasse la ora anunțată! Îți știi pe toți cei invitați la această cină și totuși te duci acolo. Și mă mai gândeam că ar fi fost mai bine să citesc în seara asta și, eventual, chiar toată noaptea, Pascal sau Gogol sau Dostoievski sau Cehov, decât să merg în Gentzgasse la această *cină artistică* respingătoare. Soții Auersberger ți-au distrus existența, ba chiar viața, te-au mânat la începutul anilor cincizeci în această cumplită stare psihică și fizică, în catastrofa ta existențială, în situația de disperare extremă care te-a băgat în cele din urmă chiar la Steinhof¹ – și tu

1. Steinhof – un spital din Viena, care a fost original spital de psihiatrie și centru de pneumologie.

te duci la ei. Dacă nu le-ai fi întors spatele la momentul hotărâtor, ai fi fost zdrobit de ei, mă gândeam. Mai întâi te-ar fi distrus și apoi te-ar fi zdrobit, dacă n-ai fi fugit de ei la momentul hotărâtor, ultimul posibil. Doar câteva zile dacă aș mai fi rămas în casa lor din Maria Zaal¹, mă gândeam din fotoliul cu urechi, și ar fi însemnat moartea mea sigură. Ar fi stors totul din tine, mă gândeam din fotoliul cu urechi, și apoi te-ar fi aruncat cât colo. Îi întâlnești pe distrugătorii și ucigașii tăi înspăimântători pe Graben și preț de o clipă ești sentimental și accepți invitația în Gentzgasse și te mai și duci, mă gândeam din fotoliul cu urechi. Și ar fi fost de preferat, m-am gândit mai departe, să-l citesc pe Pascal sau pe Gogol sau pe Montaigne ori să cânt Satie sau chiar Schönberg la pianul vechi, dezacordat. O iei pe Graben, ca să respiri aer proaspăt și să te înviorezi, și cazi direct în mâinile foștilor tăi distrugători și nimicitori. Și le mai și spui cât te bucură *cina lor artistică*, dar care nu poate fi decât insipidă, ca toate seratele, ca toate cinele de la ei de care-ți amintești. Numai un prost lipsit de caracter poate să accepte o astfel de

1. Întâlnirile artistice, care în realitate aveau loc în „Maria Saal“, localitate din landul Kärnten (Carintia), sunt mutate de Bernhard în „Maria Zaal“, căci autorul nu s-a străduit să schimbe nume și denumiri în așa fel încât să nu mai fie recunoscute. Acesta este doar un exemplu.

invitație, mă gândeam din fotoliul cu urechi. Au trecut treizeci de ani de când te-au ademenit în capcană și de când ai căzut în capcana lor, mă gândeam din fotoliul cu urechi. Au trecut treizeci de ani de când te-au umilit zilnic și de când li te-ai supus în mod josnic, mă gândeam din fotoliul cu urechi, treizeci de ani de când li te-ai *vândut*, ca să zic așa, la modul cel mai abject. Treizeci de ani de când te-au luat de prost, mă gândeam din fotoliul cu urechi. Și au trecut exact douăzeci și șase de ani de când ai reușit să scapi de ei (în ultimul moment). De douăzeci de ani nu i-ai mai văzut și o iei acum deodată pe Graben, fără să bănuiești absolut nimic, și cazi în mâinile lor și le accepți invitația în Gentzgasse și te mai și duci în Gentzgasse și mai și spui că te bucură *cina lor artistică*, mă gândeam din fotoliul cu urechi. Auersbergera a vorbit încontinuu despre *actorul grandios*, care a atins în această *Rață sălbatică* apogeul carierei sale, amăgindu-i pe oaspeții care veniseră deja cu două ore înainte de miezul nopții, cu sticle de șampanie una după alta, pe care le turna la fiecare sfert de oră în paharele tuturor acestor oameni mai mult sau mai puțin dezgustători. Purta rochia galbenă pe care o știam, poate că îmbrăcase această rochie galbenă *pentru mine*, căci acum treizeci de ani îi făceam mereu complimente când își puneă această rochie, pentru că atunci îmi plăcea extraordinar de mult cum îi venea, în timp ce acum

nu-mi mai plăcea absolut deloc, ba din contră, îmi părea chiar lipsită de gust, și care avea acum un guler negru de catifea în locul celui roșu de acum treizeci de ani. Auersbergera spunea iar și iar cuvintele *actor grandios* și *Rață sălbatică fermecătoare*, cu acea voce care mă călca pe nervi și cu treizeci de ani în urmă, doar că atunci crezusem că această voce care mă călca pe nervi era o voce interesantă, pe când acum mai percepeam această voce doar ca vulgară și dezgustătoare. Felul în care Auersbergera spunea *cu adevărat cel mai important actor și primul dintre toți actorii în viață* nu-mi făcea decât silă. N-am putut suferi niciodată vocea ei, însă acum, când această voce îmbătrânise și suna dogit și avea în plus și niște nuanțe isterice, fiind realmente în foarte mare măsură obosită și uzată, cum se spune, mi se părea de-a dreptul insuportabilă. Cu această voce cântase Auersbergera odinioară Purcell, mă gândeam, sau *Albumul pentru Anna Magdalena Bach*, iar soțul ei, prietenul meu, compozitorul în tradiția lui Webern, cum îl numeau mereu experții, o acompania la Steinway¹ în așa fel, încât, sincer vorbind, îmi veneau lacrimi în ochi. Pe-atunci aveam douăzeci și doi de ani și eram îndrăgostit de tot ce era Maria Zaal și Gentzgasse, și scriam poezii. Acum însă mi se făcea silă de scenele dezgustătoare la care participam eu

1. Celebra marcă de pian Steinway & Sons, fondată în 1853.

însumi fără jenă acum treizeci de ani. Pe vremea aceea, mă mutam cu soții Auersberger la fiecare două săptămâni din Maria Zaal în Gentzgasse și înapoi, ani de zile, efectiv, mă gândeam din fotoliul cu urechi, dând pe gât mai multe pahare cu șampanie într-un timp foarte scurt. Privindu-i pe Auersbergeri, mă gândeam din fotoliul cu urechi că *ea* te-a abordat pe Graben, nu soțul ei, iar tu i-ai acceptat pe loc invitația. Te-au *abordat pe la spate*, probabil *te observaseră* de ceva timp *din spate* și *au mers în spatele tău observându-te* și te-au abordat *fulgerător la momentul decisiv*. De fapt, mă gândeam din fotoliul cu urechi, eu însumi l-am văzut cu ani în urmă pe Auersberger, care de treizeci de ani e mereu beat, mergând pe Rotenturmstraße, cu o femeie de vreo patruzeci de ani necunoscută mie, realmente decăzută, în mod foarte vizibil degradată, cu părul lung și cizme din piele scâlciate, și l-am urmărit pe Auersberger ținându-mă după el; am observat totul la el și la însoțitoarea lui, în detaliu, și în tot acest timp m-am întrebat dacă să-l abordez sau nu și în cele din urmă *nu* l-am abordat, instinctul mi-a spus: nu ai voie să-l abordezi, dacă-l abordezi, va face o remarcă abjectă și vei fi distrus câteva zile și nu l-am abordat, ci m-am stăpânit, urmărindu-l până jos la Schwedenplatz, unde a dispărut cu această femeie într-o casă veche, dărăpănată. În tot acest timp nu mi-am putut lua ochii de la hidoșenia

picioarelor lui, vârâte în jambiere gri cu motiv național tricotate grosier, de la mersul lui ritmat și ciudat de pervers, de la țeasta lui fără păr. Se potrivea foarte bine cu însoțitoarea lui total decăzută, o artistă probabil, o cântăreață vlăguită, o actriță șomeră de mâna a doua, după cum mi-am închipuit atunci, la asta mă gândeam din fotoliul cu urechi. Mi-am amintit că, scuturându-mă de scârbă, făcusem cale-ntoarsă în direcția Stephansplatz atunci când cei doi au dispărut în casa dărăpănată din Schwedenplatz, iar repulsia față de ei m-a făcut să vărs pe un perete, în fața cafenelei *Aida*; însă atunci m-am uitat într-una dintre oglinzile cafenelei *Aida* și am privit direct în propriu-mi chip degradat și am văzut propriu-mi corp degradat și mi s-a făcut mai scârbă de mine decât de Auersberger și de însoțitoarea lui și m-am întors și am plecat cât de repede am putut, prin Stephansplatz și pe Graben și prin Kohlmarkt și în cele din urmă am intrat în cafeneaua *Eiles*, pentru a mă repezi la un teanc de ziare, ca să uit întâlnirea cu Auersberger și însoțitoarea lui și întâlnirea cu mine însumi, mă gândeam din fotoliul cu urechi. Acest truc cu cafeneaua *Eiles* îmi reușea întotdeauna, deci am intrat, am luat un vraf de ziare și m-am liniștit. Nu trebuia să fie neapărat *Eiles*; cafenelele *Museum* și *Bräunerhof* avuseseră și ele mereu același efect asupra mea. Cum se duc alții în parc sau în pădure, eu mergeam de fiecare dată la cafenea, pentru a mă

face să mă gândesc la altceva și a mă liniști, toată viața am fost așa. Pesemne că soții Auersberger mă observaseră cu foarte mult timp înainte să mă abordeze în cele din urmă, mă gândeam din fotoliul cu urechi, așa cum îl observasem eu atunci pe Auersberger pe Rotenturmstraße, probabil cu aceeași lipsă de scrupule, cu aceeași infamie, cu aceeași neomenie. Aflăm multe dacă observăm de la spate niște oameni care nu știu că sunt urmăriți și pe care, atât cât este posibil, nu-i abordăm din poziția noastră de observație lipsită de scrupule, infamă, mă gândeam din fotoliul cu urechi; învățăm multe, de asemenea, dacă ne putem stăpâni să nu-i abordăm chiar deloc, ci avem capacitatea să ne întoarcem pur și simplu și să ne îndepărtăm de ei în adevăratul sens al cuvântului, așa cum am avut eu atunci la capătul străzii Rotenturm, deci pe Schwedenplatz, capacitatea și viclenia să fac stânga-mprejur și să mă îndepărtez de ei. Acest mod de a observa poate fi aplicat atât asupra unor oameni pe care-i iubim, cât și asupra celor pe care-i urâm, mă gândeam șezând în fotoliul cu urechi, observând-o pe Auersbergera care se uita încontinuu la ceas și îi liniștea pe oaspeții care trebuiau să mai aștepte supeul până la apariția actorului. Într-adevăr, l-am văzut odată, cu ani în urmă, la Burgtheater pe actorul cel așteptat acum într-una dintre acele farse sociale englezești dezgustătoare, în care prostia devine suportabilă numai pentru că este

englezească, și nu nemțească sau austriacă, și care sunt jucate tot mereu la Burgtheater cu o regularitate teribilă în ultimul sfert de secol, întrucât Burgtheater s-a specializat în acest ultim sfert de secol mai cu seamă pe prostia englezească, și publicul vienez al Burgtheaterului s-a obișnuit cu această specializare; și, într-adevăr, mi-l amintesc ca actor la Burgtheater, deci un așa-numit favorit al publicului vienez și bufon al Burgtheaterului, care are o vilă în Grinzing sau Hietzing¹ și face pe măscăriciul la Burgtheater în acea prostie austriacă teatrală care este ceva obișnuit la Burgtheater de un sfert de secol deja; mi-l amintesc ca pe unul dintre acei urlători anoști, care în acest ultim sfert de secol, în colaborare cu toți directorii angajați, au făcut din așa-numitul *Burg*² o instituție de distrugere a scriitorilor, o instituție de țipete și de lipsă absolută de creier. Burgtheater este deja de atâta timp falimentar din punct de vedere artistic, mă gândeam din fotoliul cu urechi, încât este imposibil de spus cu exactitate când a survenit acest faliment artistic, iar actorii pe care-i vedem la Burgtheater sunt faliții care-și fac apariția acolo seară de seară. Dar să invite un astfel de gură-mare dramatic la un supeu, la o așa-numită *cină artistică*,

1. Cartiere înstărite ale Vienei.

2. Cetate, castel, bastion. Burgtheater este adesea numit, mai ales de vienezii, pe scurt „Burg“.

mă gândeam din fotoliul cu urechi, urmărindu-i din priviri pe Auersbergeri și pe musafirii lor, încă este o grandoare austriacă de o perversitate cu totul specială pentru un cuplu cum sunt Auersbergerii din Gentzgasse; și cât de mare a fost realmente această grandoare pentru Auersbergeri în seara asta m-am lămurit din faptul că s-a așteptat cu supeul auersbergerian mai mult de o oră peste cea la care fusese anunțat, și anume până ce actorul a sunat la ușă la douăsprezece și jumătate și a intrat dregându-și glasul cu nerușinare, ceva tipic celor de la Burgtheater, în locuința din Gentzgasse a Auersbergerilor. Eu am detestat întotdeauna în secret actorii, iar actorii de la Burgtheater au atras întotdeauna în mod cu totul special ura mea, cu excepția acelora foarte mari, ca Wessely și Gold, pe care le iubesc din toată inima de-o viață, iar actorul de la Burgtheater invitat în seara asta de soții auersbergerieni în Gentzgasse este cu certitudine unul dintre cei mai dezgustători pe care i-am întâlnit vreodată. Fiind, prin naștere, un tirolez care în decursul a trei decenii *s-a insinuat în inimile vienezilor interpretându-l pe Grillparzer*, cum am citit odată despre el, întruchipează pentru mine modelul antiartistului, mă gândeam din fotoliul cu urechi, fiind prototipul acelor mimi gălăgioși, complet lipsiți de fantezie și deci total anoști, așa cum au fost ei mereu îndrăgiți la Burgtheater și în general în Austria; unul dintre acei actori patetici îngrozitori